

ΚΘΑ II – Κοινωνιολογία της Εκπαίδευσης

Ενότητα 6: Κοινωνική Κινητικότητα

Κωνσταντίνος Μπίκος
Φιλοσοφίας-Παιδαγωγικής

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

Άδειες Χρήσης

- Το παρόν εκπαιδευτικό υλικό υπόκειται σε άδειες χρήσης Creative Commons.
- Για εκπαιδευτικό υλικό, όπως εικόνες, που υπόκειται σε άλλου τύπου άδειας χρήσης, η άδεια χρήσης αναφέρεται ρητώς.

Χρηματοδότηση

- Το παρόν εκπαιδευτικό υλικό έχει αναπτυχθεί στα πλαίσια του εκπαιδευτικού έργου του διδάσκοντα.
- Το έργο «Ανοικτά Ακαδημαϊκά Μαθήματα στο Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης» έχει χρηματοδοτήσει μόνο την αναδιαμόρφωση του εκπαιδευτικού υλικού.
- Το έργο υλοποιείται στο πλαίσιο του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση» και συγχρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση (Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο) και από εθνικούς πόρους.

Η λειτουργία της επιλογής Κοινωνική διαστρωμάτωση και κοινωνική κινητικότητα 1/5

Biau και Duncan: ανάλυση της επαγγελματικής δομής των Ηνωμένων Πολιτειών, ως της κύριας βάσης του συστήματος της κοινωνικής διαστρωμάτωσης, και η εξήγηση της δυναμικής της, η οποία εκφράζεται στη **διαγενεακή και ενδογενεακή κοινωνική κινητικότητα.**

Η λειτουργία της επιλογής Κοινωνική διαστρωμάτωση και κοινωνική κινητικότητα 2/5

Οι ανεπτυγμένες κοινωνίες χαρακτηρίζονται από υψηλή κοινωνική κινητικότητα, η οποία είναι ανάλογη προς το επίπεδο εξέλιξής τους. Δεν αποτελούνται από κλειστές, αναπαραγόμενες τάξεις, αλλά από κοινωνικά στρώματα με ανοικτή πρόσβαση.

Ουσιαστικές δυνατότητες **ανοδικής** κοινωνικής κινητικότητας για άτομα από χαμηλά κοινωνικά στρώματα.

Καθοδική κινητικότητα για εκείνα τα άτομα που δεν ανέπτυξαν τις απαιτούμενες ικανότητες για την κατάληψη θέσεων αντίστοιχων προς την κοινωνική τους προέλευση.

Η λειτουργία της επιλογής Κοινωνική διαστρωμάτωση και κοινωνική κινητικότητα 3/5

Σημαντικό ρόλο διαδραματίζει το εκπαιδευτικό σύστημα, το οποίο **ανακατανέμει** τους πολιτιστικούς πόρους προς τα ευρύτερα στρώματα της κοινωνίας.

Για να προαχθεί η κατανόηση της κοινωνικής διαστρωμάτωσης στη σύγχρονη κοινωνία είναι πολύ χρήσιμη η συστηματική έρευνα της επαγγελματικής θέσης και της κινητικότητας.

Η λειτουργία της επιλογής Κοινωνική διαστρωμάτωση και κοινωνική κινητικότητα 4/5

Ανάλυση της δυναμικής του συστήματος της επαγγελματικής δομής, δηλαδή της **έκτασης** και της **κατεύθυνσης της μετακίνησης** των ατόμων ανάμεσα στα επαγγέλματα, τόσο **διαγενεακά**, δηλαδή η μεταβολή (ή η μη μεταβολή) ανάμεσα στο επάγγελμα του πατέρα και του υιού, όσο και **ενδογενεακά**, ανάμεσα στην πρώτη και στην τελευταία επαγγελματική θέση του ίδιου (του υιού).

Η λειτουργία της επιλογής Κοινωνική διαστρωμάτωση και κοινωνική κινητικότητα 5/5

Η κοινωνική κινητικότητα μπορεί να μελετηθεί ως προς την οριζόντια και την κάθετη διάστασή της. Και οι δύο διαστάσεις μελετήθηκαν στην έρευνα. Η ανάλυση των μετακινήσεων στην κάθετη διάσταση προϋποθέτει φυσικά ένα **μοντέλο της ιεράρχησης του status** των επαγγελματιών. Αναγκαία η θεωρητική τεκμηρίωση των **κριτηρίων** της ιεράρχησης των επαγγελματιών.

ΜΕΤΡΗΣΗ ΤΗΣ ΚΙΝΗΤΙΚΟΤΗΤΑΣ

ΑΦΕΤΗΡΙΑ :::} ΠΡΟΟΡΙΣΜΟΣ

Διαγενεακή κινητικότητα:

Επάγγελμα του πατέρα :::} πρώτη επαγγελματική θέση του υιού.

Επάγγελμα του πατέρα :::} τελευταία επαγγελματική θέση του υιού.

Ενδογενεακή κινητικότητα:

πρώτη επαγγελματική θέση του υιού :::} τελευταία θέση του υιού.

Κινητικότητα 1/5

Μετακίνηση ανάμεσα σε επαγγελματικές ομάδες.

Μεταβολή κοινωνικοοικονομικής θέσης.

Τα άτομα ανάλογα με τις ικανότητές τους και τις δυνατότητες που τους διανοίγονται, κάνουν τις επαγγελματικές τους επιλογές.

Κινητικότητα 2/5

Παρατηρούνται όμως και αλλαγές στην επαγγελματική δομή της κοινωνίας, οι οποίες καθορίζονται από την εξέλιξη της **τεχνολογίας**, μεταβάλλουν τη **ζήτηση** για συγκεκριμένα επαγγέλματα.

Έτσι διανοίγονται ευκαιρίες εισόδου στους διευρυνόμενους επαγγελματικούς τομείς που λειτουργούν ως παράγοντες «έλξης» για τα άτομα να εισέλθουν σε αυτούς, ενώ αντίθετα ως παράγοντας «ώθησης» να εγκαταλείψουν έναν επαγγελματικό χώρο λειτουργεί η συρρίκνωση άλλων επαγγελμάτων.

Κινητικότητα 3/5

Δείκτες κινητικότητας:

Εισόδημα.

Επαγγελματικό status.

Έτη φοίτησης/επίπεδο μόρφωσης.

Κοινωνική αναπαραγωγή:

Αυτοστελέχωση/επαγγελματική κληροδότηση.

Κοινωνική ανακατανομή.

Κινητικότητα 4/5

Σε ποιο βαθμό επιτρέπει ένα κοινωνικό σύστημα τη μετακίνηση ατόμων σε επαγγελματικές θέσεις που είναι διαφορετικές από την προέλευσή τους, δηλαδή από την επαγγελματική κατηγορία του πατέρα τους.

Ο βαθμός αυτός δίνει το μέτρο της **ανοιχτότητας** ή **κλειστότητας** ενός κοινωνικού συστήματος. Η ανοιχτότητα συνεπάγεται κοινωνική δυναμική, που σημαίνει ανανέωση και αποτελεσματικότερη αξιοποίηση των ανθρώπινων πόρων του συστήματος, ενώ η κλειστότητα δηλώνει στατική αναπαραγωγή, δηλαδή ανεπαρκή αξιοποίηση του ανθρώπινου δυναμικού του.

Κινητικότητα 5/5

Κοινωνικά συστήματα που επικρατούν στον ανταγωνισμό είναι σε θέση να αξιοποιήσουν το ανθρώπινο δυναμικό τους διασφαλίζοντας την (όσο γίνεται περισσότερο) αξιοκρατική πρόσβαση των κατάλληλων ατόμων στις κοινωνικές θέσεις και παραμερίζοντας τα εμπόδια που θέτουν τα «κεκτημένα συμφέροντα» των προνομιούχων ομάδων.

Ο ρόλος της εκπαίδευσης/μόρφωσης 1/2

Άτομα που χαρακτηρίζονται από εκπαιδευτική αποτυχία (= διακοπή της φοίτησης) εμφανίζουν σε μεγαλύτερο βαθμό υψηλή καθοδική κινητικότητα, παρά άτομα με συγκριτικά χαμηλότερη εκπαίδευση.

Ο ρόλος της εκπαίδευσης/μόρφωσης 2/2

Η ανισότητα που επικρατεί σε κάθε βιομηχανική κοινωνία εξηγείται από την πολύ διαφορετική λειτουργική σημασία των καθηκόντων που συνεπάγονται οι θέσεις από τον επίσης πολύ διαφορετικό βαθμό δυσκολίας τους και από τη σπανιότητα των προσόντων που απαιτούνται για ορισμένες θέσεις.

Έτσι, οι άνισες αμοιβές (υλικές και συμβολικές) είναι αναγκαίες για την ενεργοποίηση των κινήτρων των ατόμων που διαθέτουν αυτά τα σχετικά σπάνια προσόντα για την ανάληψη των ρόλων και την εκτέλεση των αντίστοιχων λειτουργιών.

Ο ρόλος των διαδικασιών εκπαίδευσης

Αξιολόγηση επιδόσεων για κατανομή θέσεων σπουδών και παρεπόμενες επαγγελματικές προοπτικές.

Αντισταθμιστικά εκπαιδευτικά μέτρα.

Θέσπιση διαδικασιών επιλογής επαγγελματιών.

Σημείωμα Αναφοράς

Copyright Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης, Κωνσταντίνος Μπίκος.
«ΚΘΑ ΙΙ. Κοινωνιολογία της Εκπαίδευσης. Κοινωνική Κινητικότητα». Έκδοση:
1.0. Θεσσαλονίκη 2014. Διαθέσιμο από τη δικτυακή διεύθυνση:
<http://eclass.auth.gr/courses/OCRS293/>

Σημείωμα Αδειοδότησης

Το παρόν υλικό διατίθεται με τους όρους της άδειας χρήσης Creative Commons Αναφορά - Παρόμοια Διανομή [1] ή μεταγενέστερη, Διεθνής Έκδοση. Εξαιρούνται τα αυτοτελή έργα τρίτων π.χ. φωτογραφίες, διαγράμματα κ.λ.π., τα οποία εμπεριέχονται σε αυτό και τα οποία αναφέρονται μαζί με τους όρους χρήσης τους στο «Σημείωμα Χρήσης Έργων Τρίτων».

Ο δικαιούχος μπορεί να παρέχει στον αδειοδόχο ξεχωριστή άδεια να χρησιμοποιεί το έργο για εμπορική χρήση, εφόσον αυτό του ζητηθεί.

[1] <http://creativecommons.org/licenses/by-sa/4.0/>

Τέλος ενότητας

Επεξεργασία: <Αντώνης Χατζηχρήστος>
Θεσσαλονίκη, <Εαρινό Εξάμηνο 2012-2013>

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

Διατήρηση Σημειωμάτων

Οποιαδήποτε αναπαραγωγή ή διασκευή του υλικού θα πρέπει να συμπεριλαμβάνει:

- το Σημείωμα Αναφοράς
- το Σημείωμα Αδειοδότησης
- τη δήλωση Διατήρησης Σημειωμάτων
- το Σημείωμα Χρήσης Έργων Τρίτων (εφόσον υπάρχει)

μαζί με τους συνοδευόμενους υπερσυνδέσμους.

